

ZEMĚPIS – 9. třída

týden od 8. 6. do 12. 6. 2020

Zdravím všechny devátáky!

Věřím, že Ti, co dělali přijímací zkoušky, je mají zdárně za sebou a teď budou s napětím a netrpělivostí očekávat jejich výsledky. Držím palce!

Práce pro nás, bohužel, ještě neskončila, a tak jsem vám na **tento týden** připravila delší **poznámky z politického zeměpisu o státech a jejich seskupení. Zapište si je, prosím, do sešitů** nebo vytiskněte. Můžete si o nich také přečíst **v učebnici** na stranách **18 – 23** a zároveň si i prohlédnout mapky a obrázky k daným tématům.

Kromě poznámek pro vás mám ještě **opakování o službách a cestovním ruchu** formou kvízu. **Nezapomeňte ho odeslat do 15. 6. 2020.** Odkaz na něj je [zde](#). Připomínám, abyste **si otázky četli pozorně, nespěchali**, protože pro hodnocení se započítává **pouze první odeslání. Hodnocení bude následující:**

- 15 - 13 bodů ... výborně*
- 12 – 10 bodů ... chvalitebně*
- 9 - 6 bodů ... dobře*
- 5 - 3 body ... dostatečně*
- 2 - 0 bodů ... nedostatečně*

Přeji hodně úspěchů při práci a pohodový týden.

Jitka Matasová

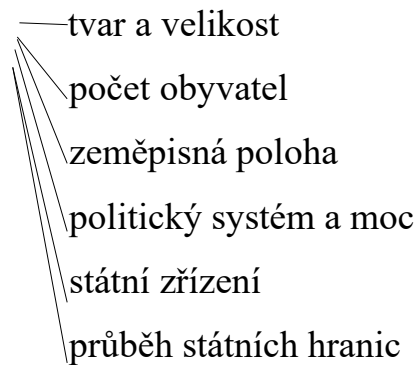
STÁTY A JEJICH SESKUPENÍ

Stát

= území, které je vymezeno státní hranicí, má stálé obyvatelstvo, státní moc, vlastní zákony zajišťující chod státu, soudnictví, státní suverenitu

- ◆ společné znaky států
 - území
 - vlastní zákony
 - úřední jazyk
 - vláda

- ◆ kritéria charakterizující stát

- ◆ vytváří vlastní mezinárodní vztahy s jinými státy
- ◆ zajišťuje bezpečnost a obranu svého území

státní hranice

= myšlená čára oddělující území dvou států nebo území státu a širého moře

- lze je překračovat jen na hraničních přechodech

- dělí se na: 1.) **přirozené** (hory – **Pyreneje** mezi Francií a Španělskem, řeky - **Dunaj** mezi Rumunskem a Bulharskem, mořské pobřeží)

2.) **umělé** — z historického hlediska — přímočarý typ
— klikatý typ

z vojensko - strategického hlediska → podle tvaru území

pravidelný (○, □) → Francie, Rumunsko, Polsko

nepravidelný → většina států

protáhlý → Norsko, Chile

Státy podle zeměpisné polohy

- ◆ přímořské
- ◆ vnitrozemské
- ◆ ostrovní
- ◆ souostrovní

Státy podle suverenity

- ◆ svrchované (suverénní, samostatné) – nejsou podřízené jiné státní moci
- ◆ závislá území – součástí domovského státu, na kterém jsou závislá

┌ kolonie
 │ protektoráty
 └ zamořská území

Státy podle hlavy státu

- ◆ **republika** – v čele státu prezident - volen přímo občany nebo nepřímo (parlamentem) na určité volební období

┌ parlamentní
 └ prezidentská

- ◆ **monarchie** – forma vlády, v čele stojí monarcha (panovník) – drží titul dědičně, jen výjimečně je volen

┌ **absolutistická** – neomezená moc panovníka (**Katar, Saudská Arábie**)
 │ **konstituční** - moc panovníka omezena ústavou (**Jordánsko, Kuvajt, Velká Británie**)
 └ **teokratická** – moc v rukou církve (**Vatikán**)

království – Velká Británie, Švédsko, Thajsko

císařství – Japonsko

knížectví – Monako, Lichtenštejnsko

velkovévodství – Lucembursko

sultanáty – Brunej

emiráty – Bahrajn, Katar, Spojené arabské emiráty

Státy podle způsobu vlády

- ◆ **demokracie** – přímá – vyjádření vůle lidu
 - zastupitelská – vykonávání vůle lidu prostřednictvím obecních a městských zastupitelstev, parlamentu, senátu
 - v současnosti nejdokonalejší forma řízení státu
- ◆ **diktatura** – moc ve státě je v rukou jedné osoby (diktátora) nebo skupiny lidí
 - dochází k potlačování lidských práv a svobod, k perzekuci politických odpůrců nebo falšování výsledků voleb

Státy podle správního členění

- ◆ **unitární stát** – jedna ústava, parlament, vláda, hymna
 - v rámci jednotného státu → kraje, kantony, autonomní oblasti s určitou dávkou samosprávy, ale vždy společnou vládou – Čína, Francie, ČR
- ◆ **federace** = stát složený z několika států (členů) s různým označením (státy, země, republiky, kantony, provincie)
 - každý z členských států má svou ústavu, vládu, parlament
 - **USA** – 50 států, **Švýcarsko** – 26 kantonů, **Německo** – 16 spolkových zemí, **Kanada** – 10 provincií a 3 spolková teritoria
- ◆ **konfederace** – vznikají na základě mezinárodních smluv, které uzavřely samostatné státy
 - **Evropská unie**

Národní a multikulturní stát

Národní stát = stát, kde počet obyvatel hlásících se k jednomu národu je větší než 95 %

- **Portugalsko, Polsko**

Multikulturní (mnohonárodnostní) státy

= důsledek stěhování národů, kolonialismu a novodobých migrací => míšení národů

- **USA, Velká Británie, Francie, Nizozemsko**